

ULTRA BRA

S O K E A N A

H E T K E N Ä

Ville Similä & Mervi Vuorela

W S O Y

**U L T R A B R A
S O K E A N A
H E T K E N Ä**

Ville Similä & Mervi Vuorela

**WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI**

Tämän teoksen kirjoittamista on tukenut WSOY:n kirjallisuussäätiö.

Otteet Anna Ahmatovan runoista Haikara, Ero ja Laulu viimeisestä kohtaamisesta on suomentanut Marja-Leena Mikkola.

Toinen, pehmeäkantinen laitos

Ensimmäinen painos, painettu 2025

© Cortison Records Oy, Ville Similä, Mervi Vuorela & WSOY, 2018

Werner Söderström Osakeyhtiö

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-951-0-51924-0

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@wsoy.fi

SISÄLLYS

Prologi: Maailma on asioita pullollaan.....	6
1: Espoon skidit.....	19
2: Me ollaan Kallion lukiolaisia ja parempia kuin te.....	29
3: Trotski-pastissista opiskelijabändiksi: Ultra Bra saa alkunsa.....	59
4: Ultra Bra löytää äänensä.....	91
5: Läpimurron vuosi.....	109
6: Entäs nyt - debyyttilevyn tekeminen alkaa.....	139
7: Tule pelaamaan meidän kanssa krokettia.....	161
8: Välitilinpäätös, kriisi ja yhden aikakauden loppu.....	185
9: Kun vaihtuu vuosituhat.....	197
10: Hipit nousevat kapinaan.....	215
11: Paiskotaan kamoja, potkitaan ovia.....	239
12: Kaikki päättyy joskus.....	251
Epilogi: Ultra Bran jälkeen.....	271

PROLOGI: MAAILMA ON ASIOITA PULLOLLAAN

Hartwall Arenan lava on pullollaan laulajia, kielisoittajia, lyömäsoittajia ja puhaltajia. Katsomokin on pullollaan. Jos tämä on sukupolvikokemus, sukupolvi on laaja käsite, johon kuuluu 30–70-vuotiaita ihmisiä.

On joulukuun 17. päivä 2017, ja Ultra Bra soittaa viimeistä paluukeikkaansa Helsingissä. Yhtye on ollut poissa 16 vuotta. Sen ensimmäisistä keikoista on yli 22 vuotta aikaa.

Jos lisäsoittajia ei lasketa, Ultra Bra esiintyi paluukonserteissaan siinä kokoonpanossa, joka ahtautui samalle lavalle ensimmäisen kerran Tavastia-klubin alakerrassa joulukuun lopussa 1995.

Laulussa Terhi Kokkonen, Vuokko Hovatta, Olli Virtaperko, Arto Talme ja kesän keikoilla myös Anna Tulusto!

»Paluukeikoista jäi superhyvä fiilis», Arto Talme sanoo. »Vuoden 2001 keikkoihin verrattuna olimme nyt paljon rennompia, ja kollektiivinen välittäminen toisista oli eri tasolla. Tuntui, että kaikki huomioidaan tässä bändissä. Oli enemmän sellaista yhdessäoloa, että jes, me ollaan hyviä ja meillä on kivaa.»

Saksofonissa Marko Portin, trumpetissa Kari Pelttari, vetopasuunassa Ilmari Pohjola!

»Paluukeikat olivat ihan mahtavia. Minua harmittaa vain se, että niitä oli niin vähän», Ilmari Pohjola sanoo. »Musa oli hyvää, soittaminen oli mielekästä ja jengi halusi kuulla biisejä. Ei ole mitään järkeä, ettei keikkoja ole enemmän. Mutta ymmärrän tietysti, ettei keikkoja voi tehdä ikuisesti, jos Kerkko ei jaksakaan tehdä uusia biisejä.»

Rummuissa Antti Lehtinen! Lyömäsoittimissa Jan Pethman!

»Mä laitoin keikkoja varten korkin kiinni, kun pakotettiin. Ja treenasin ihan järjettömästi, vaikka en voinutkaan tehdä sitä kuin tietyn määrän kerralla», Jan Pethman sanoo. »Silloin kun Ultra Bran keikat 1990-luvulla alkoivat, minulla ei vielä ollut tekniikka hallussa. Pikkurillini oli irti muusta kämmenestä ja tuli täyteen hiusmurtumia. Lopulta sormi oli niin hapero, että se halkesi kahden nivelen yli. Lääkäri sanoi, etten soittaisi enää ikinä, ja sitten olinkin seitsemän vuotta soittamatta.»

Kitarassa Joel Melasniemi! Bassossa Tommi Saarikivi!

»Aika monella on mielikuva Ultra Brasta sellaisena 'savanni nukahtaa' -bändinä», Tommi Saarikivi sanoo. »Mutta liveinä me vedettiin yleensä kireämmillä tempoilla ja rankemmalla kädellä kuin levyillä. Paluukeikat tuntuivat ainakin itsestäni rokkikeikoilta, kun niihin asennoitui niin.»

Ja flyygelin takana Kerkko Koskinen! Hän on säveltänyt jo enemmän soololevyjä kuin Ultra Bra -levyjä. Myös Terhi Kokkosen, Joel Melasniemen ja Antti Lehtisen Scandinavian Music Groupin levytetty ura on nyt neljä albumia pidempi kuin Ultra Bran.

Mutta tässä nyt ollaan, ja kaikki on hieman toisin.

»Menin jonkun festarin jälkeen huoltoasemalle vessaan, ja se vessa oli täynnä kaksikymppisiä mimmejä keltaisissa sadetakeissa. Kun kävelin sinne, kukaan ei tunnistanut minua», Terhi Kokkonen sanoo. »En tiedä, olivatko ne nuoret meidän keikalla sen takia, että Ultra Bra on nyt joku ilmiö, jota ne tulivat katsomaan, vai diggaavatko ne oikeasti siitä musasta.»

Paluuvuoden saldoksi jäi seitsemän esiintymistä: kolme areenalla, yksi puolisalainen keikka Juhani Merimaan 70-vuotissyntymäpäivillä joulukuussa ja kesäkeikat Seinäjoen Provinssissa, Turun Ruisrockissa ja Joensuun Ilosaarirockissa.

Ensimmäisen paluukeikkansa Ultra Bra soitti jo vuonna 2007. Mutta sitä ei ehkä lasketa, koska kyse oli silloin Tavastia-klubin toimitusjohtajan Juhani Merimaan 60-vuotispäivistä, jonne pääsivät vain kutsuvieraat.

Kului taas melkein viisi vuotta. Alkuvuodesta 2012 äänestettiin seuraavasta presidentistä.

Näytti siltä, että Pekka Haaviston takana oli ilmiö, joka saattaisi johtaa jopa Sauli Niinistön haastamiseen. Haavisto selviytyikin vaalien toiselle kierrokselle, ja muusikko-näyttelijä Olavi Uusivirta alkoi puuhata konserttia Pekka Haaviston puolesta. Kun Uusivirta pyysi Ultra Brata mukaan, Vuokko Hovatta alkoi kerätä bändiä yhteen.

Kokoaan suurempi Suomi -konsertti järjestettiin Helsingin jäähallissa tammikuun viimeisenä päivänä 2012. Tapahtumassa esiintyi myös Eero Raittinen, GG Caravan ja muita nimiä, mutta illan varsinainen vetonaula oli selvä. Keikka myi loppuun heti.

Seuraavan päivän Helsingin Sanomissa toimittaja Otto Talviolta olivat loppua ylisanat kesken. Ilmari Pohjolan pasuuna oli soinnut niin lyyrisesti, että se oli tuonut kyyneleet Tälvion silmiin. Antti Lehtisen »bombastinen» rummutus oli täyttänyt hallin ja Jan Pethmanin lyömäsoitintyöskentely oli ollut intensiivisempää ja sielukkaampaa kuin ennen.

»Se mikä 1990-luvulla oli sukupolvensa valloittanut poliittisiskelmällinen popyhtye, kuulostaa nyt bändiltä, joka kykenee lunastamaan Kerkko Koskisen sävellysten kaikki mahdollisuudet – lattarin svengin, jazzin seikkailullisuuden, progen intensiteetin,

iskelmän ja popin laulullisesta loistosta puhumattakaan», Talvio kirjoitti.

Seuraavalla viikolla äänestettiin. Pekka Haavisto sai yli miljoona ääntä. Mutta se ei riittänyt: Sauli Niinistö sai 1 802 328 ääntä.

Ultra Bra oli kuitenkin tullut avanneeksi lippaan. Saattaisi olla mahdollista, että jonain päivänä se tekisi vielä keikkoja.

Haaviston tukikonsertin jälkeen Kerkko Koskinen sai käyttää poikkeuksellisen painokkaita puheenvuoroja vakuuttaakseen, että kyse todella oli vain yhdestä keikasta. Lisää ei ollut tulossa. Ei levyjä, ei keikkoja, ei mitään.

»Kyselin bändiltä aina silloin tällöin, lähtisivätkö ne tekemään comeback-keikkoja festareille», muun muassa Ruisrockia järjestävä Juhani Merimaa sanoo. »Ajattelin, että jossain vaiheessa se pitää tehdä, ennen kuin asia alkaa unohtua. Yleensä Kerkolla oli jotain muuta, tai Scandinavian Music Groupilla oli jotain muuta. Se oli hyvin menestyvä yhtye, ja nythän se on tehnyt jo enemmän levyjä kuin Ultra Bra.»

Ultra Bran peruskokoonpano on niin iso, 12 ihmistä, ettei viestintä ole helppoa. Jo 1990-luvulla bändi oli laatinut monimutkaisen puhelinsoittokaavion, jossa Koskinen soitti yhdelle jäsenelle, joka soitti seuraavalle, joka soitti taas seuraavalle.

Jouluaaton aattona 2016 asiat olivat edenneet siihen pisteeseen, että laulaja Arto Talme soitti trumpettisti Kari Pelttarille.

»Nyt se tapahtuu», Talme sanoi.

»Niin että mikä tapahtuu?» Pelttari kysyi.

Ultra Bran lopetettua Pelttari oli jatkanut kuuden vuoden ajan ammattimuusikkona, mutta lasten aloittaessa koulun ja harrastukset hän oli siirtynyt »oikeisiin töihin». Nykyään Pelttari teki tyytyväisenä myyntityötä eikä kaivannut enää lainkaan raskasta muusikon arkea.

Nyt Talme kuitenkin kertoi Pelttarille, että Ultra Bra oli buukattu kolmelle festivaalikeikalle kesällä.

»Sanoin ensimmäisenä, että voihan vittu», Pelttari toteaa. »Olin lopettanut soittamisen. Tiesin, että paluu vaatisi sen, että koko kevät olisi pelkkää torven tuuttausta treenikämpällä.»

Trumpetti on äärimmäisen vaativa soitin jo fyysisestikin. Pelttari oli soittanut viimeisen keikkansa uudenvuodenaattona 2008. Sen jälkeen hän oli päästänyt itsensä kesannolle.

»Kaikki soittimet ovat vaikeita, mutta trumpetti on ehkä vielä vaikeampi. Jos menet pianon eteen ja joku sanoo, että paina tuosta, siitä tulee aina ääni. Kun otat trumpetin, ei ole selvää, saatto siitä edes äänen ulos.»

Puhumattakaan siitä, että se ääni olisi kaunis. Tai että sitä kaunista ääntä kykenisi tuottamaan yli tunnin ajan.

Kari Pelttari oli varoittanut Kerkko Koskista jo aikaisemmin, että jos Ultra Bra vielä joskus haluaisi soittaa yhdessä, Pelttari tarvitsisi tiedon vähintään puoli vuotta aikaisemmin.

Vähintään sen verran kestää soittokunnan ylösajaminen. Vuoden lopussa piti pystyä kahden tunnin keikkaan – itse asiassa kolmeen perättäiseen kahden tunnin keikkaan.

Pelttari pyysi Talmelta vuorokauden miettimisaikaa, mutta soitti jo parin tunnin kuluttua takaisin. Hän oli mukana. Tietenkin hän olisi mukana.

Joulunpyhien jälkeen Pelttari kaivoi esiin kalenterin. Oli jo vähän kiire.

»Jaoin sen viikkotasolle, että jos maali on heinäkuussa Provinssissa, niin tällä viikolla maaliskuussa pitää olla tällainen kestävyys ja tällainen ääniala. Tein ohjelman, jossa oli viisi osaluuetta, ja loppuvaiheessa se vaati kahden tunnin harjoituksia kerrallaan.»

Sitten Pelttari otti trumpetin esiin ja alkoi soittaa. Aikaa oli enää alle puoli vuotta.

»ULTRA BRA!»

Näin se aina alkaa. Kaikki 12 jäsentä kokoontuvat tiiviiksi ryhmäksi ja huutavat joukkueensa, tai siis yhtyeensä, nimen kovaan ääneen. Sitten kävellään lavalle.

Alkuvideo pyörii jo. Aurinko paistaa Turun Ruissalossa niin kuin vain Ruisrock-viikonloppuna voi, mutta satoja ihmisiä tanssii keltaiset sadetakit yllään. Vai tuhansia? Ehkä.

Terhi Kokkonen, Vuokko Hovatta, Arto Talme, Olli Virta-perko, Joel Melasniemi, Tommi Saarikivi, Jan Pethman, Antti Lehtinen, Marko Portin, Kari Pelttari ja Ilmari Pohjola ottavat paikkansa.

Viimeisenä lavan halki kävelee ripein askelin Kerkko Koskinen mustassa puvussaan ja aurinkolaseissaan ja heilauttaa kättään yleisölle. Ja sitten mennään. Avausbiisi Heikko valo ker-
too itse asiassa kevään kylmästä valosta eikä tällaisesta kesäillan lämmöstä.

Ultra Bra on jo palannut. Ensimmäisen paluukeikkansa se soitti Seinäjoen Provinssissa viikkoa aikaisemmin. Viimeinen kolmesta soitetaan Joensuun Ilosaarirockissa.

Nyt vedetään jo rutiinilla.

Keikka on kääntynyt kohti loppua, kun Terhi Kokkonen aloittaa Vesireittejä. »Kaikki päättyy joskus», Kokkonen laulaa.

*Jos kaupunki tulvisi
vesireittejä pääsisi pakoon
Vaan minä en ole kala*

Kokkonen astuu lavalla askelen eteenpäin. Juuri sillä hetkellä päälavan takaa ilmestyy näkyviin punaisen ruotsinlaivan keula.

Keikka päättyy Lähetystyöhön. Festivaaleilla ei soiteta enco-
reja, mutta turha yrittää: tietenkin soitetaan vielä Hauki, Sinä lähdit pois ja Minä suojelen sinua kaikelta. Niiden aikana lavalle tulee myös Anna Tulusto.

Encore-osuus päättyy Pärnuun niin kuin aina.

Ilta-aurinkoinen Ruisrock on melkein täydellinen paikka Ultra Bran keikalle. On ainoastaan yksi puute: Ruissalo on luonnonsuojelualuetta, joten siellä ei voi ampua tykillä konfetteja.

No, laitetaan sitten pommeja!

Kaikki päättyy joskus, mutta ei vielä tänään. Etupenkillä lauletaan. Takapenkillä juodaan Jaloviinaa. Bussi on Helsingissä puoli neljältä aamulla.

Viikon kuluttua Ultra Bra on jälleen bussissa, jonka määränpäänä on nyt Joensuu. Joel Melasniemi soittaa kitaraa, jonka päälle Olli Virtaperko ja Arto Talme harjoittelevat Jäätelöauto-biisiä – aivan kuin he eivät jo osaisi lauluosuuksiaan satojen keikkojen kokemuksella.

Kiertuesaksofonistiksi buukatulla Linda Fredrikssonilla on mukanaan lulusyntetisaattori, jolla hän osallistuu musisointiin. Muut puhaltajat pysyttelevät omissa oloissaan. Aina välillä Antti Lehtinen kuuluttaa bussin mikrofoniiin jotain hassua. Kerkko Koskinen yhdistelee maalarinteipillä A4-kokoisia nuottipapereita tehdäkseen niistä tuplakokoisia. Kukaan ei juo edes kaljaa. Kaikki haluavat olla täydellisessä iskussa kesän viimeisellä keikalla.

Kun bussi kurvaa Ilosaaren backstage-alueelle, Tommi Saarikivi tulee vastaan basso olallaan. Hän on tullut Joensuuhun omia reittejään, niin kuin myös esimerkiksi Terhi Kokkonen ja Jan Pethman. Hetken levättyään bändi vetää ykkösvaatteet ylleen. Sitten kaikki kokoontuvat jälleen rinkiin kilistämään ja huutamaan yhteen ääneen: »ULTRA BRA!»

Lavalla Arto Talme viihdyttää tuttuun tapaan yleisöä spiikeil-lään. Kerkko Koskinen epäonnistuu keikan ainoassa spiiikissään, jonka hän oli valmistellut bussissa. Show päättyy iltotulitukseen ja lopettaa samalla koko Ilosaarirockin 2017.

Tunnelma backstage-alueella on iloinen ja huojentunut. Kalja- ja kuohuviinipulloja availaan. Kaikki halailevat toisiaan.

Festivaalia on jo alettu purkaa. Myös Ultra Bralla on kiire. Kohta on keskiyö, ja bändi aikoo aamuksi takaisin Helsinkiin. Bileet siirretään bussiin, jossa availaan lisää kalja- ja

kuohuviinipulloja. Yön viimeinen drinkki vaihtuu aamiaiseksi vasta aamukahdeksalta. Tässä se nyt sitten oli, viimeinen keikka.

Sitä ei taida uskoa oikein kukaan. Seuraavalla viikolla Ultra Bra julkaisee Facebook-sivullaan yhden sanan.

»No?»

Kuukautta myöhemmin Kerkko Koskinen kävelee levottomana asunnossaan ja miettii tulevia töitään. Tekeillä on kaikenlaista pientä, kuten saksofonikonsertton viimeisteleminen. *American Miniature Horse* on Koskisen ensimmäinen laaja orkesteriteos, ja Koskinen kiroilee partituurin kirjoittamisen hankaluuksia.

Ja sitten pitäisi soittaa keikat kotiyhteisön edessä Hartwall Arenalla. Ensin keikkoja buukattiin yksi, sitten kaksi ja lopulta kolme, sillä edes Kerkko Koskinen ei ollut tullut ajatelleeksi, että kysyntä voisi olla suurempaa kuin noin 12 000 henkeä vetävän Hartwall Arenan kapasiteetti.

Tarinan mukaan ainoastaan Dingo ja Ultra Bra ovat myyneet Tavastian loppuun ensimmäisellä keikallaan. Se on kaupunkilegenda, jota Juhani Merimaa ei ole koskaan viitsinyt oikaista. Mutta se ei ole kaupunkilegendaa, että kukaan ei ole koskaan soittanut kolmea perättäistä keikkaa Hartwall Arenalla. 37 000 lippua hujautivat hetkessä. Kolme keikkaa!

Sellaiselle yleisölle pitää antaa jotain erityistä.

»Kuulin, että Ennio Morriconen konsertissa Areenalla oli 87 laulajan kuoro. Ajattelin, että meidän täytyy saada vähintään sata laulajaa», Koskinen sanoo.

Paluukeikat eivät ole vain Koskisen show. Kun keikoista alettiin joulukuussa 2016 puhua, Terhi Kokkonen ja Antti Lehtinen säpsähtivät. Käynnistyi puhelinrumba, jossa kaksikko spekuloi keskenään sitä, yrittikö Koskinen taas määrällä heitä niin kuin 20 vuotta aikaisemmin.

Kokkosen mukaan hän ja Lehtinen ovat herkkiä manipulatiiviselle ja kontrolloivalle käytökselle. Koskinen taas haluaa pitää kaikki langat omissa käsissään. Se synnyttää pakosti ristiriitailanteita.

Tällä kertaa Kerkko Koskinen delegoi tehtäviä rohkeammin kuin 20 vuotta aikaisemmin. Hän keskittyi itse uusiin sovituksiin. Joel Melasniemi otti vastuulleen keikoilla nähtävät visuaalit. Antti Lehtinen ja Tommi Saarikivi pitivät huolta tiedotuksesta, tekniikasta ja käytännön toimenpiteistä.

»Se oli niin monumentaalinen työ, ettei yksi ihminen olisi mitenkään pystynyt pitämään sitä hallussaan», Lehtinen sanoo. »Haluaako bändi tulla sisään tuolta puolen lavaa, haluatteko syödä tuolla puolella, mihin kuorolaiset menevät? Kerkon on ihan turhaa käyttää aikaa tuollaiseen, kun sillä on kaikkea muutakin tekemistä. Mä olen tosi hyvä tuollaisena pikkupomona. Osaan katsoa, että asiat tulevat hoidetuiksi, mutta minulle ei kannata antaa mitään maailman isoimpia tehtäviä.»

Ja hyvinhän se meni, tietysti.

»Oli ihan uskomatonta, miten asiat järjestyivät niin kohdilleen. En ollut taaskaan tietoinen kaikista käytännön järjestelyistä, mutta onneksi on ihmisiä, jotka ovat», Vuokko Hovatta sanoo.

»Minulle tulee Ultra Brassan helposti sivustaseuraaajan rooli, koska bändissä on jo niin paljon kokkeja. En jaksakaan mennä mukaan riitelemään asioista, enkä edes halua sitä, koska ajattelin jo varhaisessa vaiheessa, että Ultra Bra on Kerkon liidaama kokonaisuus. Hartsun keikat olivat uskomaton elämys, mutta viime vuosi aiheutti hienon uudelleensyntymisen lisäksi myös epämääräistä pahaa mieltä.»

Mikä sen pahan mielen aiheutti?

»Siinä oli varmaan joku luokkakokoussyndrooma. Se syntyi muistoista, ettei bändiaikoina aina ollut helppoa.»

Ultra Bra on joulukuussa 2017 suurempi kuin koskaan. 12-henkisen peruskokoonpanon lisäksi lavalla on jousiyhtye sekä baritonisaksofonisti Linda Fredrikssonilla ja trumpettisti Teemu Mattssonilla vahvistettu puhallinsektio.

»Kari ei ollut varma, kestääkö naama keikkoja. Niinpä palkkasimme Teemun lead-trumpettistiksi. Kun Kari sitten kuitenkin pääsi soittokondikseen, kirjoitin Hartwallille uudet kaksiääniset trumpettistemmat», Kerkko Koskinen sanoo.

Kuinka kauan Ultra Bra olikaan poissa? Niin kauan, että ihailijat ovat päätyneet katsomosta lavalle.

Vuonna 2001 Ultra Bralle jaettiin Jyrki-ohjelman suorassa lähetyksessä kultalevyt viimeisestä studioalbumistaan *Vesireittejä*. Studioyleisön joukossa oli 16-vuotias Linda Fredriksson. Nyt hän on kiiteltä saksofonisti, joka soittaa Hartwall Arenalla upean soolon kappaleessa Sokeana hetkenä.

Encoren toinen kappale on Janne Saarikiven absurdi sanoitus Lauhu asioista.

Maailma on asioita
Maailma on asioita
Maailma on asioita
pullollaan

Kappaleen aikana jättiläismäinen screeni nousee ylös ja paljastaa Grex Musicuksen ja Kuopion nuorisokuoron laulajat, jotka yhtyvät Lauhuun asioista. Niin tekee myös yleisö, ja etenkin lavaa lähimpänä olevat kaksi katsomoa, joiden paikat on annettu ilmaiseksi joukolle korskeasti elämöiviä lukiolaisia. Sellaisista Ultra Brakin aikanaan lähti sikiämään.

Lavalla on nyt pitkälle toistasataa ihmistä. Kuoroineen muusikkoja on suunnilleen saman verran kuin Ultra Bran läpimurtokeikalla Semifinal-klubilla oli yleisöä. Ehkä viimeinkin Ultra Bra kuulostaa siltä kuin pitää.

On sunnuntai, joulukuun 17. päivä 2017. Viimeisenä kuuluaan Pärnu, niin kuin kuuluukin. Areenan lavalle sataa konfetteja. Nyt se on vihdoinkin siinä.

Ultra Bra oli paluukeikoillaan suurempi kuin koskaan. Se kuulosti ja näytti paremmalta ja myös esitti enemmän kappaleita kuin koskaan, 32.

Hartwall Arenalla kuultiin kappaleita, joita oli kuultu hyvin harvoin. Mutta yksikään niistä ei ollut ennen kuulematon.

»Iso periaatteellinen kysymys oli se, olisiko keikoille tehnyt muutaman uuden kappaleen», Olli Virtaperko sanoo. »Minusta olisi ollut kiva harjoitella niitä, ja olisi ollut kiinnostavaa nähdä, mitä Kerkko saa aikaiseksi.»

Kerkko Koskinen on nopea säveltäjä, joka tekisi käden käänteessä vaikka levyllisen kappaleita. Sitä tuhannet ihmiset olisivat toivoneet.

»Puhuin vahvasti muutaman uuden biisin puolesta. Elämäntapa, joka saa käyttövaransa vain nostalgiaa, on kaikille luoville ihmisille väärä tapa elää. Elämässä, joka koostuu ainoastaan rutiineista eikä sisällä yllätyksiä, tapahtuu harvoin mitään kiinnostavaa», Virtaperko sanoo.

Ennen kaikkea uudet biisit olisivat kuitenkin herättäneet kysymyksiä, Virtaperko miettii. »Se olisi antanut signaalin, että miksi. Ovatko ne tekemässä comebackia, ja tuleeko uutta levyä?»

Eivät ole. Ei tule.

Kerkko Koskinen istuu asunnossaan Etu-Töölössä ja näprää videonauhuria. On maaliskuu 2018. Päivät ovat jo pitenemään päin, mutta huoneessa on pimeää. Sälekaihtimet ovat visusti kiinni.

Koskinen on lopulta löytänyt etsimänsä: vanhan VHS-videokasetin. Se on onni, sillä Koskisella ei ole tapana säilöä tavaraa. Työhuoneen nurkassa lattialla on kasa kulta- ja platinal levyjä,

toisessa huoneessa kasoittain kirjoja. Kirjahyllyjä ei ole. Ikkunalaudalla on Emma-patsas, pienempi kuin Hymypoika.

Säveltäjän kotona ei ole edes pianoa. Tanskasta on tulossa Koskisen tilaama uusi Steinwayn flyygeli, mutta se ei ole täällä vielä. Työpöydällä on uusi tietokone ja siinä avoinna sävellysohjelma.

Lattialla on videonauhuri. Koskinen työntää kasetin nauhuriin ja painaa »play». Video alkaa. Se näyttää pienen huoneen, jossa on puhujanpönttö ja puhujanpöntön taustalla suuri Suomen lippu.

Huoneessa on viisi nuorta miestä. Kaikki ovat pukeutuneet huolellisesti pukuihin ja solmioihin. Kahdella pojista on ponihännät. He ovat Kerkko Koskinen ja Janne Saarikivi. Siilitukkainen poika on Juhana Rossi. Pojat ovat Kallion lukion abiturientteja, paitsi Rossi, joka on ollut välissä vuoden vaihto-oppilaana. Pojat kättelevät toisiaan.

Video on kuvattu yli neljännesvuosisata sitten. On itsenäisyyspäivä 1991. Abiturienttipoikien itsenäisyyspäivän juhlallisuudet ovat alkaneet seppeleenlaskulla Hietaniemen hautausmaan sankarihaudalle. Nyt he ovat saapuneet Kerkko Koskisen asunnolle – hän tosiaan asuu yksin Helsingin keskustassa, vaikka on vasta 18-vuotias. Kylään on tultu kuuntelemaan esitelmiä ja valmistautumaan illalliseen ja tanssiaisiin.

Seppeleenlasku? Illalliset? Tanssiaiset?

Tällaistaahan lukiolaispoikien huumori on. Mutta viisikko on todella nähnyt vaivaa.

Pojat ovat nikkaroineet tilaisuutta varten puhujanpöntön. Ensimmäisenä pönttöön nousee poika, joka on pukeutunut mustaan pukuun ja kammannut hiuksensa suoraan taakse.

»Hyvät ystävät, tervetuloa tänne Veneenlaskijoiden itsenäisyyspäivän juhlaan», poika sanoo. Hän on 18-vuotias Tomi Railo.

Kun kättely on suoritettu – ja sen suorittaminen kestää pitkään – alkavat esitelmät. Kallion lukiosta lainattu piirtoheitin napsautetaan päälle.

Ensimmäisenä esitelmänsä aloittaa poika, joka on pukeutunut harmaaseen liivipukuun. Pojalla on valtava hiuspehko, joka laskeutuu molemmille puolille päätä muodostaen melkein täydellisen pyramidin. Poika kaivaa pukunsa taskusta piipun ja sytyttää sen.

Hän on Pekka Lahdenmäki. Lukiolaispoikien Veneenlaskijaseuran perustaminen on ollut juuri Lahdenmäen ajatus, yhtä kummallinen kuin Lahdenmäellä aina.

Janne Saarikiven esitelmä käsittelee protestanttisten kirkkojen kehittymistä Baltiassa myöhäiskeskiajalla, ja Juhana Rossi esitelmöi Suomen armeijan toimintakyvystä. Sen jälkeen Kerkko Koskinen kertoo suomalais-ugrilaisista pillisoittimista. Kukin esitelmä kestää ainakin puoli tuntia, joten koko ohjelma jatkuu tuntikausia. Pojat kuuntelevat toveriensa valmistelema esitelmää hartaasti ja juovat samalla kaljaa.

Video loppuu, emmekä näe, kuinka Vilma Melasniemi ja Anni Sinnemäki saapuvat tanssiaisiin.

1

ESPOON SKIDIT

Espoonlahden jäähallissa käy kova tohina. Kerkko Koskinen, pelinumeroltaan 21, kärkkyy kiekkoa kaukalon keskialueella. Hän on liian laiska luistellakseen puolustuspäättyyn, mutta kun hänen ystävänsä Tomi Railo antaa tarkan syötön kaukalon laidalta, Koskinen vie kiekon maaliin.

Koskinen ja Railo ovat Espoon Palloseuran junioreita ja totuneita tekemään maaleja yhdessä. Vuonna 1970 perustettu EPS tahkoaa divarisarjassa, mutta on toiminut kasvattajaseurana esimerkiksi Teemu Selänteelle, Juuso Riksmanille ja Noora Rädylle.

Eletään 1980-luvun alkua. Espoo kasvaa ja muuttuu kovaa vauhtia, mutta ollaan vielä kaukana 2000-luvun rakennusbuumista. Tietyt paikalliset maamerkit ovat kuitenkin jo olemassa. Niistä näkyvimmit ovat Suomenojan voimalaitoksen 150-metrinen savupiippu Kaitaan ja Matinkylän välissä sekä 83,6 metriä korkea Nesteen torni Keilaniemessä. Myös uusia kaupunginosia on rakennettu aiemmin maaseutumaisille alueille. 1970-luvulla Espooseen nousivat Suvelan, Olarin, Matinkylän ja Kivenlahden asuinalueet. Kerkko Koskinen syntyi niistä jälkimmäisessä 7. tammikuuta 1973.

Koskisen perhe oli varakas. Isä Hannu Koskinen omisti ohjelmistoyrityksen, joka teki ja päivitti ohjelmia suurelle paperiyhtiölle. Myös äiti Paula oli atk-ohjelmoija. Perheeseen kuului myös neljä vuotta vanhempi isovelji Petri.

Noin kuusivuotiaana Kerkko Koskinen alkoi soittaa äitinsä toivomuksesta pianoa. Pari vuotta myöhemmin hän pääsi sisään Espoon musiikkiopistoon ja jatkoi pianonsoittoa kirjailija Paavo Rintalan vaimon Raili Rintalan opetuksessa. Pianotunteja oli kaksi kertaa viikossa ja niiden lisäksi Koskinen harjoitteli kotona kaikki päivät esimerkiksi Bachin haastavia fuugia.

1980-luvun alussa Koskinen muutti perheineen rakenteilla olleeseen Laurinlahden kaupunginosaan, Näkinkaari 1:seen. Samoihin aikoihin hän tutustui lähistöllä asuneeseen ikätoveriinsä Arto Talmeen.

»Varmaan joskus ekan tai tokan luokan aikoihin Kerkko tuli hakemaan minua ulos leikkimään. Ovella se kysyi, 'onko se teidän poika kotona?'» Talme muistelee.

Talmen lisäksi Koskinen tutustui 1980-luvun alussa Tomi Railoon, joka muutti Näkinkaaren pihapiiriin kesällä 1980. Kaksikko alkoi käydä yhdessä jääkiekko- ja jalkapallotreeneissä sekä pyöräillä paljon. He myös kävivät samaa Mainingin koulua Kivenlahdessa.

Railo muistaa Mainingin koulun toiselta luokalta naamiaiset, joihin Koskisen mummo teki kahdeksanvuotiaalle lapsenlapselleen Mozartin asun. Siihen kuului vihreä takki, peruukki, sukka housut ja hienot kengät.

»Kerkon isoäidin on ollut jollain tavalla pakko olla musikaalinen, koska Kerkosta alettiin ikään kuin tehdä muusikkoa jo hyvin varhain. Sitä tuettiin esimerkiksi sillä, että Kerkko laitettiin Raili Rintalan pianotunneille ja pistettiin esiintymään kotona», Railo sanoo.

Koskisten kotona järjestetyt esiintymiset pitivät sisällään pianonsoittoa, laulua sekä Koskisen ja Railon keksimiä sketsejä. Iltaisin kaksikko saattoi esimerkiksi marssia keittiöstä olohuoneeseen hassuihin vaatteisiin sonnustautuneena ja esittää pieniä näytelmiä. Välillä esitykset filmattiin, sillä Koskinen oli ala- ja yläasteaikoina kiinnostunut elokuvien tekemisestä.

»Kerkko halusi elokuvaohjaajaksi», Railo sanoo. »Niillä oli

kotona sellainen kulttuuri, että leffoja vuokrattiin, katsottiin ja nauhoitettiin paljon. Ysiluokalla Kerkko jopa teki jonkun näytelmän tai musikaalin Mainingin koulussa.»

Koskisen kiinnostus elokuviin ja elokuvaohjaukseen tuli hänen äidiltään. Paula oli filmihullu, joka kannusti poikaansa katsomaan elokuvia ja vähät välitti niiden ikärajoista.

»Olin ala-asteella, kun Paula vei minut katsomaan James Bond -elokuvia», Kerkko Koskinen sanoo. »Ne olivat K16-leffoja, ja meidät pysäytettiin tietysti ovella iän vuoksi. Paulan asenteesta kertoo paljon, että hän ylipuhui portсарin päästämään meidät sisään.»

Koskinen pärjäsi koulussa hyvin. Yhdeksänvuotiaana, kolmannen luokan alkaessa, hän siirtyi musiikkiluokalle Mainingin koulussa. Samalle luokalle tuli vanha leikkikaveri Arto Talme.

Talme tuli tavallisesta keskiluokkaisesta espoolaisperheestä. Hän asui Kivenlahden koulun vieressä ja oli kolmilapsisen perheen keskimäinen. Populaaripsykologiassa keskimäistä lasta kuvaillaan diplomaattiseksi ja kompromissihakaiseksi, mutta myös huomionkipeäksi persoonaksi.

Talme sanoo olleensa ydinperheensä ainut selkeästi musiikallinen jäsen. Hänen isänsä isä oli kuoromies, mutta muuten musiikki oli kotona läsnä lähinnä Talmen itsensä kautta. Lapset Talme soitti viulua, kunnes vaihtoi sen tenorisaksofoniin ala-asteen lopulla. Silloin sai alkunsa Kivenlahti Big Band, jota veti luokanopettaja Arto Joutsimäki.

»Siihen kaivattiin saksofonistia, ja minulta kysyttiin, alkaisinko soittaa fonia, jos koulu hankkii soittimia. Olen aina ollut sellainen, että jos joku kysyy jotain, olen että joo, mikäs siinä», Talme toteaa.

Kivenlahti Big Bandin myötä Talme kiinnostui kevyestä musiikista ja alkoi soittaa fonia tosissaan. Hän myös lauloi musiikkiluokan kuorossa.

»Koulussa musisoitiin paljon, ja se piti meidät aktiivisina. Musiikinopettajien toiminta oli hirveän aktiivista verrattuna

nykypäivään. Esimerkiksi Arto Joutsimäki sävelsi itse musiikaaleja ja kehitti tarinoita. Tehtiin tällaisia produktioita, joiden päälle tulivat kevätkonsertit ja äitienpäiväkonsertit», Talme muistelee.

Kivenlahti Big Bandiin kuuluivat Talmen lisäksi muiden muassa Kerkko Koskinen (piano) ja kaksi vuosikurssia alempana opiskellut Tommi Saarikivi (basso). Saarikivi – joka ei ole sukua Kercon kaverille Janne Saarikivelle – tuli Koskisen ja Talmen kanssa samaan Mainingin kouluun kolmannella luokalla aloitettuaan musiikkiluokan.

»Rupesin soittamaan musiikkiluokalla akustista kitaraa, mutta jossain vaiheessa musiikinopettaja länttäsi basson käteeni ja sanoi, että soitapa tuota», Saarikivi sanoo. »Sitten jäin sille tielle.»

Arto Talme kasvoi kodissa, jossa ei kuunneltu musiikkia. Tommi Saarikivi puolestaan varttui kymmenientuhansien levyjen keskellä. Hänen isänsä on entinen levykauppias Timo Saarikivi, joka pyöritti Helsingin Viiskulmassa sijainnutta, vuonna 2012 ovensa sulkenutta Popparienkelä.

Levyynot ulottuivat lattiasta kattoon myös Saarikivien kotona Espoon Kivenlahdessa. Kaikkien mahdollisten tyylien tarjonnasta Saarikivi kiinnostui erityisesti David Bowien ja The Whon levyistä. Niissä oli hänen mukaansa hyviä sointu- ja melodiakulkuja sekä kauneusarvoa.

Kivenlahden koulun musiikkiluokalle Saarikivi päätyi isänsä lahjomana. Palkintona pääsykokeisiin osallistumisesta oli *Täh-tien sota* -kirja.

»Se oli mielestäni hyvää kasvatustyötä», Saarikivi sanoo. »Faija varmaan aavisti, että minun kannattaisi mennä musiikkiluokalle. Suomalaisten on yleensä vaikea kehua itseään, mutta voin kiistatta sanoa, että olen suhteellisen musikaalinen.»

Innostuttuaan bassonsoitosta Kivenlahti Big Bandissa Saarikivi haki noin 11-vuotiaana harrastepohjaista rytmimusiikkiopetusta tarjoavaan Oulunkylän Pop & Jazz Opistoon. Espoon musiikkiopistossa ei vielä 1980-luvulla pystynyt opiskelemaan

populaarimusiikkia, joten Saarikiven oli kuljettava kahdella bussilla Länsi-Espoosta Pohjois-Helsinkiin usean vuoden ajan. Basso-opinnot kuitenkin maistuivat teorialunteja myöten.

»Minusta on aina ollut kiva hahmottaa, miten musiikki rakentuu ja minkälaiset lainalaisuudet siellä pätevät. Aluksi kävin teorialunneilla jonkin verran, mutta lukioaikoina homma repesi ihan käsistä. Ramppasin siellä parin kaverin kanssa melkein joka ilta», Saarikivi sanoo.

Teoriapäissään Saarikivi opetteli soittamaan basson ja kitaran lisäksi jazzpianoa, saksofonia ja trumpettia. Hänestä oli hauska opetella uusia soittimia, koska matematiikka kaikissa soittimissa on sama. Ei kuulemma ole mikään mieletön homma etsiä soittimista ne kohdat, joista 12 säveltä saa ulos.

Saarikiven ensimmäiset bändit olivat punk- ja hevibändejä. Ajan hengen mukaisesti hänellä oli yläasteella Gibson SG-kopio, pikkuvahvistin säröllä ja delayllä sekä intohimo soittaa mahdollisimman nopeasti.

»Se oli se juttu 80-luvun lopulla: kitarasankaruus», Saarikivi sanoo. »Silloin opeteltiin soittamaan Yngwie Malmsteenin, Iron Maidenin ynnä muuta nopeaa tilulilua. Guitar World -lehdessä oli siihen erilaisia harjoituksia. Absurdein niistä oli Steve Vain Ten Hour Workout. Se sisälsi kromaattisia tai teknisiä harjoituksia, joissa ei ollut mitään musikaalisuutta. Jos niitä olisi oikeasti soittanut 10 tuntia päivässä, olisi tullut mielisairaaksi.»

Yläasteen kahdeksannella tai yhdeksännellä luokalla Tommi Saarikivelle tapahtui jotain, mitä hevistä kiinnostuneelle nuorelle miehelle harvemmin tapahtuu: häntä pyydettiin mukaan jazzbändiin.

Elettiin 1980-luvun loppua. Kallion lukioon Helsinkiin hakeutunut Kerkko Koskinen oli alkanut säveltää omia kappaleita ja perustanut jazzbändin nimeltä Kerkko Koskinen Quartet. Koskisen kiinnostus jazziin ja kevyeen musiikkiin oli alkanut itää jo peruskoulun kolmannella luokalla, kun hänen musiikinopettajansa Matti Haatanen opetti Koskiselle sointumerkit.

Yläasteen loppuun mennessä Koskisesta oli tullut koulun luotopianisti, joka säesti kaikki musiikkitunnit.

Kun Koskinen alkoi kasata Kerkko Koskinen Quartetia, hän turvautui vanhoihin soittokavereihinsa Kivenlahti Big Bandista. Saksofoniin tuli Arto Talme ja bassoon Tommi Saarikivi. Rumpaliksi värvättiin Tuukka Nikola. Myöhemmin bändi täydentyi trumpetestilla ja vaihtoi nimensä Kerkko Koskinen Quintetiksi.

Muutaman vuoden toiminut KKQ oli Koskisen mukaan huonoimmillaan »järkyttävää fuusiopaskaa ja hard boppia». Parhaimmillaan bändi soitti free jazzia, jonka päälle Koskisen laulutaidoton lukiokaveri Juhana Rossi lausui Goetheä.

»Kerkko oli tehnyt ensimmäisiä sävellyksiään, jotka olivat nimenomaan jazzia, ja niitä nauhoitettiin Sibelius-Akatemian studioilla Pitäjänmäessä», Rossi sanoo. »Suomen Talvisota 1939–1940 -yhtyeen hengessä musiikin piti olla monitaiteista ja avantgardea, joten niin minä lausuin sinne Johann Wolfgang von Goetheä. Se tapahtui juuri siinä kohtaa, kun free jazz -kapale suli atonaaliseksi meteliksi.»

Arto Talme muistelee päätyneensä Kerkko Koskinen Quartettiin Koskisen käskemänä.

»Omat bändini ovat usein olleet Kerkko-johtoisia hommia. Kerkko on määrännyt, että nyt sä tulet soittamaan tähän tai tähän bändiin. Niin kävi myös Kerkko Koskinen Quartetissa. Toisaalta se oli tosi luontevaa, koska Kerkko oli paras kaverini silloin. Musajuttujen lisäksi pelattiin yhdessä pingistä ja tennistä», Talme sanoo.

Koskisen härkäpäinen suhtautuminen bändin johtamiseen oli nähtävissä jo 1990-luvun alussa. Talme muistaa KKQ:n treeneistä tapauksen, jossa Tuukka Nikola hermostui niin pahasti Koskiseen, että lopetti soittamisen kesken biisin, löi nyrkillä ride-peltiin ja lähti menemään.

Talme itse on aina tullut toimeen Koskisen kanssa.

»Ei Kerkko mikään helppo ihminen ole, mutta kyllä mä olen sen kanssa pärjännyt. Se johtuu varmaan osittain siitä, että olen

itse niin äärimmäisen sopuisa ja joviaali ihminen. Joskus jopa liikaakin», Talme sanoo.

Tommi Saarikivellä oli vaikeampaa. Hän oli terävä ja tuimakatseinen teini, joka oli varsinkin nuorempana yhtä ehdoton kuin Koskinen.

»On tosi ok, jos on musiikillinen visio ja sen haluaa toteuttaa. Mutta ei ole ok, ettei viitsi käyttää sen edistämiseen edes alkeellisia sosiaalisia taitoja», Saarikivi aloittaa. »Kerkko on hyvin määrätietoinen ja ei kovin kohtelias. Parikymppisenä sitä oli vaikea sietää, mutta jälkeenpäin seison ehdottomasti sen takana, että Kerkolla oli selkeä kokonaisvisio sävellyksistä ja sovituksista. On selvää, ettei sellaista näkemystä voi toteuttaa kysymällä koko ajan kaikilta mielipidettä ja tekemällä loputtomasti kompromisseja.»

Aloittaessaan Kerkko Koskinen Quartetissa Saarikivi oli vielä yläasteella. Peruskoulun suorittuttuaan hän jatkoi Tapiolan lukion musiikkilinjalle Espoossa. Samana vuonna, 1992, samasta lukiosta ja samalta musiikkilinjalta kirjoitti ylioppilaaksi Vuokko Hovatta.

Kun Vuokko Hovatta oli lukion ensimmäisellä luokalla, hänen psykologian opettajansa tuli kysymään ruokajonossa, onko kaikki ihan kunnossa. Hovatan mielestä toki oli, mutta opettajan mielestä selvästi ei.

»Ongelmana» oli Hovatan kovaäänisyys. Se oli osittain itsekorostusta, osittain sivallus Tapiolan kokoomuslaista ilmapiiriä kohtaan. Espoon kaakkoisosassa sijaitsevalla Tapiolalla on maine porvarillisena kaupunginosana, sillä se on Espoon talouden, tieteen ja taiteen keskus.

Hovatan korkea ja kova kimitys vaihtui matalampaan puhe-tapaan vasta muutama vuosi myöhemmin Teatterikorkeakoulussa, kun hänen puheopettajansa tuli ilmoittamaan, ettei haluaisi enää ikinä kuulla vastaavaa ääntä.

»Ääneni on osa identiteettiäni, jota opettaja auttoi muodostamaan», Hovatta sanoo.

SUOMEN HISTORIAN MAHTIPONTISIMMAN BÄNDIN TARINA

Vuonna 1995 lama loppuu, ja Suomi voittaa vihdoin jääkiekon maailmanmestaruuden. Samaan aikaan Helsingissä kolmetoista nuorta oman tiensä kulkijaa löytää toisensa ja perustaa bändin. Syntyy huippulahjakkaiden muusikoiden ja laulajien kollektiivi. Ainutlaatuinen ilmiö. Ultra Bra.

Ultra Bra tekee kaiken, kuten itse tahtoo: se laulaa lujaa, soittaa kovaa ja kertoo tarinoita tytöistä, pojista ja jäätelöautoista. Pian koko Suomi villiintyy Ultra Bran poikkeuksellisesta soundista, nerokkaista sävellyksistä ja oivaltavista sanoituksista. Hittejä syntyy kuin liukuhihnalta. Sitten bändi lopettaa suosionsa huipulla, vain kuuden vuoden jälkeen. Miksi?

Ultra Bran nykyiset ja entiset jäsenet sekä laulujen sanoittajat kertovat vihdoin, miten kaikki tapahtui. Ultra Bran tarina alkaa aivan tavallisen espoolaisen alakoulun pihalta, jatkuu Kallion eliittilukion tyttöjen vessassa ja päättyy kotimaisen pop-musiikin huipulle.

Ultra Bra – Sokeana hetkenä valittiin Finlandia-palkintoehdokkaaksi tietokirjallisuuden kategoriassa.

Vuonna 2025 Ultra Bra palasi yhteen esiintyäkseen Helsingin Olympiastadionilla ja festivaaleilla.

